ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γ. ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ, ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 20, ΤΗΛ. 624.501
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι δημοκρατική

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1966
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' (ΚΑΤΟΧΗΣ) 1 - 44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 22ον ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 6582 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1.50

ΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ «ΝΕΟΥ ΑΝΕΝΔΟΤΟΥ»

Μεταβατικὴ ἡ Κυβέρνησις Λέγει τώρα ὁ κ. Παπανδρέου

ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΝ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

ΠΑΡΑ τὸν σκόπιμον θόρυβον καὶ τὴν σύγχυσιν, τὴν ὁποίαν ποικίλοι παράγοντες ἐκ ποικίλων πηγῶν προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν, ἡ κατάστασις δὲν πρόκειται νὰ ἐκτραπῇ ἐκ τῆς χαραγμένης πορείας της. Τοῦτο ἀναμένεται νὰ ἐπιβεβαιωθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος, ἐπ' εὐκαιρία τῶν συναντήσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ ὁ Πρωθυπουργὸς μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων τῆς συμπολιτεύσεως, καθὼς καὶ ἐκ τῆς διεξαγωγῆς τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐργασιῶν, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα εἶναι τὸ φορολογικὸν νομοσχέδιον, ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸ ἐκλογικόν, ἀφ' ἑτέρου.

Τὴν σταθερὰν πορείαν τῆς καταστάσεως πιστοποιεῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Καστρὶ θεωρεῖ τώρα τὴν κυβέρνησιν Στεφανοπούλου ὡς μεταβατικήν. Διότι πεισθὲν ὅτι ἀποκλείονται ἄμεσοι μεταβολαὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις του, προβαίνει εἰς σταδιακὰς ὑποχωρήσεις διὰ νὰ διευκολύνῃ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς του (καὶ ὄχι πλέον νὰ ἐκβιάσῃ) τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν ἐν καιρῷ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ ὑποχωρήσεις τοῦ Καστρίου σημειοῦνται καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν σχέσεών του μετὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ ἐκδηλώνονται μὲ τὴν προσπάθειάν του νὰ παράσχῃ ἀποδείξεις ὅτι δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν δημιουργίαν ἀφανοῦς ἢ φανεροῦ μετώπου μὲ τὴν ΕΔΑ.

Σταθερὰ πορεία

Ἡ σταθερὰ πορεία τῆς καταστάσεως προσδιορίζεται ἐκ τῶν ἀκολούθων εἰδικωτέρων σημείων:

1. Ἡ στάσις τῶν κομμάτων τῆς συμπολιτεύσεως ἔναντι τῆς κυβερνήσεως δὲν πρόκειται νὰ μεταβληθῇ. Ἡ ΕΡΕ καὶ τὸ κόμμα τῶν Προοδευτικῶν θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ὑποστηρίζουν τὴν κυβέρνησιν καὶ δὲν τίθεται ζήτημα ἀναζητήσεως νέου κυβερνητικοῦ σχήματος, ὅπως ἐγράφη. Τοῦτο προβλέπεται ὅτι θὰ ἐπιβεβαιωθῇ κατὰ τὰς συναντήσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ ὁ κ. Στεφανόπουλος μετὰ τῶν κ.κ. Κανελλοπούλου καὶ Μαρκεζίνη ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος. Αἱ συναντήσεις τοῦ πρωθυπουργοῦ μετὰ τῶν δύο ἀρχηγῶν κεχωρισμένως — καὶ ὄχι ἐν κοινῇ συσκέψει — θὰ συνεχισθοῦν, ὅπως ἔχῃ συμφωνηθῇ διὰ νὰ παρέχεται ἡ εὐκαιρία προσυνεννοήσεως ἐπὶ τῶν γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος θεμάτων.

2. Αἱ ἐκλογαὶ δὲν εὑρίσκονται ἐν ὄψει καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν ἀσχολεῖται μὲ κανενὸς εἴδους προεκλογικὴν ἑτοιμασίαν. Τὴν κυβέρνησιν ἀπασχολεῖ ἡ πλήρης ἐξομάλυνσις τῆς καταστάσεως καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν ἐπειγόντων προβλημάτων, ὅπως εἶναι ἰδίως τὸ οἰκονομικόν, ὥστε αἱ ἐκλογαί, ὁποτεδήποτε ἀποφασισθοῦν, νὰ διεξαχθοῦν ὑπὸ συνθήκας ἐξασφαλιζούσας γνησιότητα τοῦ ἀποτελέσματος καὶ ἀποκλειούσας ἀναστατώσεις εἰς τὴν παραγωγικὴν προσπάθειαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας.

3. Ἡ Βουλὴ θὰ συνεχίσῃ κανονικῶς τὰς ἐργασίας της καὶ δὲν πρόκειται νὰ τερματισθῇ ἡ σύνοδος προώρως. Κατὰ τὰς συζητήσεις ἄλλωστε, αἱ ὁποῖαι θὰ διεξαχθοῦν ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος εἰς μὲν τὴν ὁλομέλειαν τῆς Βουλῆς ἐπὶ τοῦ φορολογικοῦ, εἰς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ἐσωτερικῶν ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἀμφότερα τὰ νομοσχέδια θὰ ψηφισθοῦν ὁμα-

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 11

ΠΑΘΗΜΑΤΑ - ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΠΡΟΚΕΙΤΟ τὰς ἡμέρας αὐτὰς νὰ ζῇ ὁ τόπος τὰ μετασεισμικὰ φαινόμενα τῆς συγκεντρώσεως τῆς 16ης Φεβρουαρίου. Καὶ ὁ μὲν τόπος εὑρίσκεται εἰς τὴν θέσιν του, μετασεισμικὰ δὲ φαινόμενα ὑφίσταται μόνον ὁ κ. Γεώργιος Παπανδρέου. Οὐσιαστικῶς κατὰ τὴν ἑβδομάδα ποὺ ἔληξε ἐκήρυξε τὸ ἄδοξον τέλος τοῦ πλαστοῦ «ἀνενδότου», ποὺ ἤρχισε τὴν 15ην Ἰουλίου 1965. Ἀνεγνώρισεν εἰς τὴν κυβέρνησιν Στεφανοπούλου «μεταβατικὸν» χαρακτῆρα καὶ εὐθυγραμμίσθη ἀπολύτως μαζί της εἰς τὴν θεμελιώδη γραμμὴν τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς. Ἀφήρεσε, δηλαδή, μόνος του κάθε πραγματικὸν πολιτικὸν καὶ ἠθικὸν ἔρεισμα ἀπὸ τὴν ἀντίθεσίν του πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἐστιγμάτιζεν ὡς προδότας. Καὶ ἐγκατέλειψε, μετὰ τὴν μέθοδον τῆς τρομοκρατήσεως, τὴν μέθοδον τοῦ ἐκβιασμοῦ, ἀναζητῶν πλέον ἁπαλὰ μονοπάτια διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον, ὅπου περιῆλθε μόνος του.

ΗΤΟ ἐξ ἀρχῆς βεβαία ἡ ἄδοξος ἔκβασις τοῦ πλαστοῦ «ἀνενδότου». Καὶ εἶχε προειδοποιήσῃ ἐγκαίρως ἡ στήλη αὐτὴ τὸν κ. Γ. Παπανδρέου. Ὄχι διότι εἰδικεύεται εἰς προφητείας. Ἀλλ' ἐπειδή, ἁπλούστατα, προσπαθεῖ ἑκάστοτε νὰ ἀναλύῃ ψυχραίμως τὰ δεδομένα τῆς πολιτικῆς καταστάσεως καὶ νὰ διαβλέπῃ μὲ ρεαλισμὸν τὰς δυνατότητας καὶ τὰς ἀναγκαιότητας, ποὺ συνεπάγονται τὰ δεδομένα αὐτά. Τί ἀκριβῶς συνέβαινε εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ δευτέρου «ἀνενδότου» τοῦ κ. Παπανδρέου, ὥστε νὰ εἶναι τόσον βέβαιον τὸ ναυάγιόν του, ὅσον ἀκριβῶς ἦτο ἀσφαλὴς ἡ ἐπιτυχία τοῦ πρώτου, τοῦ πραγματικοῦ Ἀνενδότου Ἀγῶνος;

Συνέβαιναν τὰ ἑξῆς ἁπλά, ἀλλὰ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς σημαντικώτατα:

Τὸ 1961 ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ἡ Ἕνωσις Κέντρου ἦσαν τὰ θύματα τῆς βίας καὶ τῆς νοθείας, ποὺ ἐπέφερε τὴν κρίσιν καὶ ὡδήγησεν εἰς τὸν Ἀνένδοτον Ἀγῶνα. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Ἰουλίου 1965, ἐὰν δὲν ἦτο ὁ βύτης, ἦτο, ὁπωσδήποτε, ὁ κ. Γ. Παπανδρέου ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀναγκαίους, βασικοὺς παράγοντας τῆς κρίσεως. Καὶ ὤφειλε καὶ μποροῦσε νὰ τὴν ἀποφύγῃ. Δὲν ἦτο, πάντως, θῦμα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ 1961 τὸ αἴτημα τῶν ἐλευθέρων ἐκλογῶν ἐξαντλοῦσε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀγῶνος. Τὸ ἁπλοῦν γεγονὸς τῆς διεξαγωγῆς ἐλευθέρων καὶ τιμίων ἐκλογῶν ἀνέτρεπε τοὺς καρποὺς τῆς βίας καὶ τῆς νοθείας. Τώρα, ὅταν ὁ κ. Παπανδρέου ζητῇ νέας ἐκλογάς, ἀνακύπτει αὐτομάτως τὸ ἐρώτημα τί περισσότερον ἀπὸ τὸ 53%, ποὺ διέθετεν ἤδη, μποροῦν νὰ τοῦ δώσουν τυχὸν νέαι ἐκλογαὶ καὶ ποία ὑπάρχει ἐλπὶς ὅτι ἐὰν τὸ ξαναπάρῃ θὰ κάνῃ χρῆσιν περισσότερον σώφρονα καὶ ἀποτελεσματικήν, ὥστε νὰ μὴ ὁδηγηθῇ ὁ τόπος καὶ ὁ ἴδιος εἰς νέαν κρίσιν, χειροτέραν ἴσως.

Τὸ 1961 ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ἡ παράταξις ὁλόκληρος ἦσαν οἱ ἀδύνατοι καὶ ἀπηλπισμένοι. Τότε ἡ ἀδιαλλαξία, ἡ μαχητικότης καὶ ἡ ὑπερβολὴ ἀκόμη, ἐθεωροῦντο καὶ ἦσαν νόμιμος ἄμυνα. Τὸ 1965 ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ἡ παράταξις ἦσαν πανίσχυροι. Καὶ ὅταν εἶσαι πανίσχυρος δὲν δικαιοῦσαι οὔτε ἔξαλλος, οὔτε ἀδιάλλακτος νὰ ἐμφανίζεσαι. Ἐπειδὴ τότε κινδυνεύεις νὰ καταστῇς τύραννος.

ΑΥΤΕΣ οἱ ἁπλές, ἀλλὰ μεγάλες διαφορὲς διέφυγαν τὸν κ. Παπανδρέου. Αὐτὲς ὡδήγησαν, ὅπως ἦτο βέβαιον, ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θὰ ὡδήγουν, εἰς τὸ ναυάγιον τῆς πολιτικῆς του ἐξορμήσεως, ποὺ παρουσίαζε καὶ μίαν πρόσθετον, κωμικοτραγικὴν ἰδιοτυπίαν: Ἡ κρίσις ἐπῆλθε συνεπείᾳ συγκρούσεως μεταξὺ τοῦ κ. Παπανδρέου καὶ τοῦ Στέμματος. Ὁ δὲ κ. Παπανδρέου δὲν ἔπαυσεν, ἀπὸ τῆς ἑπομένης, νὰ τονίζῃ τὴν νομιμοφροσύνην του ἔναντι τοῦ Στέμματος καί, εἰς ἀντιστάθμισμα, νὰ ξεσπᾷ μὲ ὕβρεις καὶ συκοφαντίας εἰς τὴν ράχην δεδοκιμασμένων καὶ ἐντίμων ἀγωνιστῶν τῆς Δημοκρατίας, οἱ ὁποῖοι προσεπάθησαν νὰ περισώσουν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ περισωθῇ ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν αὐτήν.

ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ καὶ ὀφείλει τώρα νὰ διερωτηθῇ κάθε πολίτης: Δὲν θὰ ἦτο πολὺ καλύτερα καὶ διὰ τὸν τόπον καὶ διὰ τὴν δημοκρατικὴν παράταξιν καὶ διὰ τὸν κ. Παπανδρέου, ἂν ἀντὶ νὰ μαντρώνῃ καὶ νὰ ἐκβιάζῃ καὶ νὰ ἐκφοβίζῃ τοὺς βουλευτὰς τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, εἶχεν ἀναζητήσῃ μαζί των ὡς ὑπεύθυνος ἡγέτης ἀνδρῶν ἐλευθέρων κάποιαν προσωρινὴν λύσιν, ποὺ θὰ ἐπέτρεπε νὰ περάσῃ ἀνωδύνως ἡ θύελλα; Εἶναι βέβαιον ὅτι δι' ὅλους θὰ ἦτο πολὺ καλύτερον. Καὶ εἶναι ἀκόμη βεβαιότερον, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν ἐπρόκειτο τίποτε νὰ εἶναι χειρότερον, διὰ κανένα.

Δὲν ἔχει τὸν χαρακτῆρα οὔτε πολεμικῆς οὔτε χαιρεκάκου ἱκανοποιήσεως διὰ τὴν δικαίωσίν της ἡ διαπίστωσις τῆς στήλης αὐτῆς, ὅτι ὁ πλαστὸς «ἀνένδοτος» ἀπέτυχεν οἰκτρῶς καὶ τελεσιδίκως. Ἔχει ἁπλῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπομνήσεως πρὸς ὅλους ὅτι κάποτε τὰ παθήματα πρέπει νὰ γίνωνται μαθήματα. Εἰς ὅλους.

ΑΣΥΝΗΘΩΣ ΔΡΙΜΕΙΑ ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΕΚΙΝΟΥ

ΒΙΕΝΝΗ, 26. (Ρώυτερ). — Ἡ Μόσχα καὶ οἱ δορυφόροι της θὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ γεγονότα τῆς Γκάνα καὶ τὴν ἐπικρατοῦσαν «τρομοκρατίαν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν» εἰς τὴν Ἰνδονησίαν διὰ νὰ ἐξαπολύσουν ἀσυνήθως δριμεῖαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Πεκίνου κατὰ τὸ προσεχὲς συνέδριον τοῦ σοβιετικοῦ Κ.Κ.

Ὡς πρώτην ἔνδειξιν τῆς προθέσεως αὐτῆς τοῦ Κρεμλίνου θεωροῦν οἱ ἐνταῦθα παρατηρηταὶ τὸ ψήφισμα τῆς Κ.Ε. τοῦ Οὐγγρικοῦ Κ.Κ. διὰ τοῦ ὁποίου ἡ οὐγγρικὴ κομμουνιστικὴ ἡγεσία — γνωστὴ διὰ τὴν πίστιν την εἰς τὴν Μόσχαν — μέμφεται τὴν Κίναν διὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Ἰνδονησιακοῦ Κ.Κ. καὶ ζητεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ ἀδελφὰ κόμματα νὰ ἑνωθοῦν κατὰ τοῦ Πεκίνου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ συνεδρίου τοῦ Σοβιετικοῦ Κ.Κ.

Τὸ ψήφισμα ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οὐγγρικοῦ Κ. Κόμματος τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην — τὸ ὁποῖον, ὡς πιστεύεται, εἶναι συντεταγμένον εἰς ἰδιαιτέρως ἔντονον ὕφος — ἐπιρρίπτει εἰς τὸ Πεκῖνον τὴν εὐθύνην διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι μειοῦται συνεχῶς ἡ κομμουνιστικὴ ἐπιρροὴ εἰς τὰς ἀφρικανικὰς χώρας καὶ καταδικάζει τὰς κινεζικὰς ἀποπείρας «διασπάσεως τῆς ἑνότητος τοῦ παγκοσμίου κομμουνιστικοῦ κινήματος».

Προστίθεται ὅτι οἱ Οὔγγροι κομμουνισταὶ «ὑποστηρίζουν πλήρως τὸ ἀδελφὸν σοβιετικὸν κόμμα εἰς τὴν ἰδεολογικὴν πάλην του κατὰ τοῦ Πεκίνου».

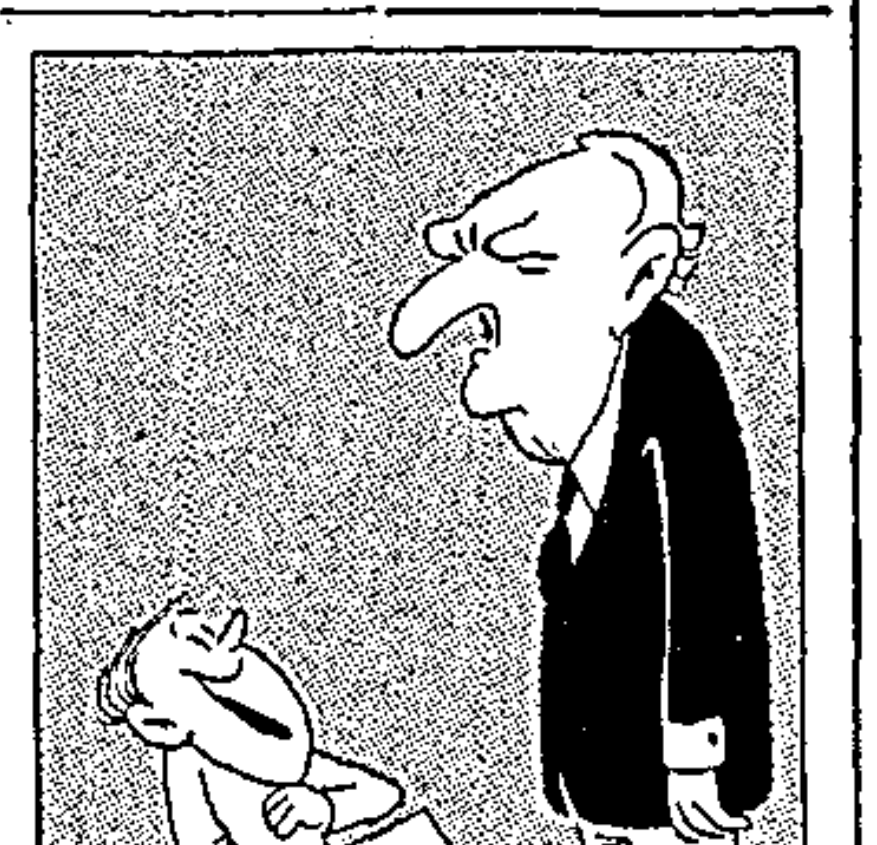
ΔΕΝ ΘΑ ΤΕΡΜΑΤΙΣΘΟΥΝ ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

—Θὰ εὐχαριστηθῆτε... κωλυσιεργία!...

(Τοῦ Βας).

ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 20ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑ ἀκριβῶς χρόνια ἔκλεισαν στὶς 25 Φεβρουαρίου 1966 ἀπὸ τὸ 20ὸ Συνέδριο τοῦ *κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας*. Τρία χρόνια εἶχαν τότε περάσῃ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Στάλιν...

Στὸ 20ὸ Συνέδριο ἕνας ἄνθρωπος ἐξεφώνησε, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἕνα λόγο. Ἦταν ἡ εἰσήγησις τοῦ Κρούστσεφ, ποὺ ὡδήγησε στὴν ἀποσταλινοποίησι, στὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας, στὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξι μὲ τὶς Ἡνωμ. Πολιτεῖες, στὴ κρίσι τῶν σχέσεων τῆς ΕΣΣΔ μὲ τὴν Κίνα τοῦ Μάο Τσὲ Τούνγκ, στὴ κατάτμησι τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου καὶ στὴ μεταμόρφωσι τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων ὁλοκλήρου τοῦ πλανήτη.

Σήμερα, οἱ κομμουνιστές, ἄλλαξαν. Κατὰ τί ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ἐπηρεάζει τὸ μέλλον τοῦ κόσμου; Τί θὰ πῇ «κομμουνιστὴς» στὰ 1966; Στὰ δυὸ αὐτὰ ἐρωτήματα ἐπιχειρεῖ ν' ἀπαντήσῃ ἡ μεγάλη εἰδικὴ ἔρευνα τοῦ γαλλικοῦ περιοδικοῦ «Νουβὲλ Ὀμπσερβατέρ», ποὺ ἡ «Ἐλευθερία» ποὺ συνεργάζεται μαζί του, ἀρχίζει νὰ δημοσιεύῃ ἀπὸ τὸ σημερινὸ φύλλο της κατ' ἀποκλειστικότητα γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν ἔρευνα τὴν ἀνοίγει ὁ Ἀλέξανδρος Οὐέρθ, ὁ πρῶτος δυτικὸς δημοσιογράφος, ποὺ ἀπεκάλυψε, ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ «Φρὰνς Ὀμπσερβατέρ» (παλιοῦ τίτλου τοῦ σημερινοῦ «Νουβὲλ Ὀμπσερβατέρ») τὴν ὕπαρξι τῆς περιφήμου ἐκθέσεως Κρούστσεφ. Εἶναι σήμερα 65 χρονῶν, ρωσικῆς καταγωγῆς ἀλλ' Ἄγγλος πολίτης, θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους εἰδικοὺς στὸν τομέα τῶν σοβιετικῶν προβλημάτων.

Θὰ ἀκολουθήσουν ἄρθρα ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος τῶν Κλὼντ Κοντὰρ καὶ Ἰσαὰκ Ντώυτσερ.

Ποιὰ ἦταν τὰ παρασκήνια τῆς ἱστορικῆς ἡμέρας, ποὺ ὁ Στάλιν γκρεμίστηκε ἀπὸ τὸ βάθρο του; Ποιὰ ἦταν ἡ πραγματικὴ φύσις τῶν συγκρούσεων, ποὺ ἐκκεραυνώθηκε τόσο βίαια καὶ ἀπότομα; Αὐτὸ ἐξηγεῖ ὁ Ἀλέξαντερ Οὐέρθ. Γράφει:

Οἱ κομμουνιστὲς ἄλλαξαν

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΛΙΝ: ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Ἀλέξαντερ Οὐέρθ.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΒΕΛ ΟΜΠΣΕΡΒΑΤΕΡ» ΚΑΙ ΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ» ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ: ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΟΥΕΡΘ, ΙΣΑΑΚ ΝΤΩΥΤΣΕΡ ΚΑΙ ΚΛΩΝΤ ΚΟΝΤΑΡ

Τώρα καὶ δέκα χρόνια ἔχει καθιερωθῆ ἡ συνήθεια νὰ θεωρῆται τὸ 20ὸ συνέδριο τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σοβ. Ἑνώσεως, ποὺ εἶχε συνέλθη στὴ Μόσχα ἀπὸ τὶς 14 ἕως τὶς 25 Φεβρουαρίου 1956 ὡς ἡ «μεγάλη στροφὴ» τῆς μετασταλινικῆς σοβιετικῆς ἱστορίας, μιὰ στροφὴ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ὁποία «ὅλα ἄλλαξαν». Ἀμέτρητα εἶναι τὰ βιβλία ποὺ δημοσιεύτηκαν καὶ ἄλλοι τόσοι οἱ λόγοι ποὺ ἐκφωνήθηκαν ἀπὸ τότε στὴ Σοβ. Ἕνωσι, βιβλία καὶ λόγοι, στὰ ὁποῖα γίνονται ὑπαινιγμοὶ γιὰ τὶς «ἱστορικὲς ἀποφάσεις τοῦ 20οῦ συνεδρίου» καὶ παραπομπὲς σὲ αὐτές. Στὸ ἐξωτερικὸ τὸ συνέδριο ἐκεῖνο χαρακτηρίζεται συχνὰ «συνέδριο τῆς ἀποσταλινοποίησης».

Ἀποκλειστικότης
LE NOUVEL
OBSERVATEUR
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τὴ τελευταία ἡμέρα ἐκείνου τοῦ συνεδρίου — 25 Φεβρουαρίου — ὁ Νικήτας Κρούστσεφ παρουσίασε τὴ περίφημη «μυστική» του ἔκθεση γιὰ τὰ σφάλματα καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς πρέπει νὰ ψάξῃ κανεὶς πολλὴ ὥρα στὶς 1.200 σελίδες τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν τῶν συζητήσεων τοῦ συνεδρίου αὐτοῦ, ποὺ δημοσιεύτηκαν σὲ δυὸ τόμους, γιὰ νὰ πέσῃ ἐπάνω στὴ πολύκροτη ἔκθεσι. Στὴ σελίδα 402 τοῦ δευτέρου τόμου ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη παράγραφος:

«20ὴ συνεδρίασις, τὸ πρωῒ τῆς 25 Φεβρουαρίου 1956: Κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς συζητήσεως, ποὺ ἔγινε κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, τὸ συνέδριο ἄκουσε μιὰ ἔκθεσι τοῦ Νικήτα Σεργκέγιεβιτς Κρούστσεφ, πρώτου γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Σοβ. Ἕνωσης πάνω στὸ θέμα: «ἡ προσωπολατρεία καὶ οἱ συνέπειές της». *Πάνω σ' αὐτό*, τὸ ζήτημα πάρθηκε μιὰ ἀπόφασι. Ἔπειτα ἀπὸ ἕνα διάλειμμα, ξανάρχισαν οἱ δημόσιες συζητήσεις ὑπὸ τὴ προεδρία τοῦ Νικ. Σ. Κρούστσεφ.

Αὐτὰ λέει ἡ παράγραφος. Παρακάτω, στὴ σελίδα 498, ὑπάρχει σὲ ἐννηὰ γραμμές, τὸ ψήφισμα, μὲ τὸ ὁποῖο τὸ συνέδριο «ἐγκρίνει τὴν ἔκθεσι τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἀναθέτει νὰ πάρῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα γιὰ νὰ βάλῃ τέλος στὴ ξένη πρὸς τὸ μαρξισμὸ-λενινισμὸ προσωπολατρεία, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσῃ τὶς συνέπειές της σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τοῦ κράτους, τοῦ κόμματος καὶ τῆς ἰδεολογικῆς ἐργασίας καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε σὲ μιὰ *κατὰ γράμμα* ἐφαρμογὴ τῆς ἐποχῆς τῆς συλλογικῆς ἡγεσίας, ὅπως διακηρύχθηκε ἀπὸ τὸ μεγάλο Λένιν».

Τὸ κείμενο τῆς περίφημης «μυστικῆς ἔκθεσης» τοῦ Κρούστσεφ, ποὺ γρήγορα διαδόθηκε «λαθραῖα» στοὺς Πολωνοὺς καὶ πέταξε στὸν ὑπόλοιπο κόσμο (μὲ τὴν ἀπόλυτη, δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ἔγκριση τοῦ Κρούστσεφ) εἶναι ἀρκετὰ γνωστό, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ τὸ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 11

ΝΕΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΕΚ ΚΡΕΜΑΣΤΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΟΝΤΑΙ

Εἰς ἐλαστικὰς τάσεις λόγῳ ἀποτόμου φορτώσεως τῆς τεχνητῆς λίμνης Κρεμαστῶν τοῦ Ἀχελῴου ὠφείλοντο οἱ σεισμοὶ ποὺ συνετάραξαν προσφάτως τὴν Εὐρυτανίαν — μὲ τὰς γνωστὰς ὀδυνηρὰς συνεπείας διὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς — οἱ ὁποῖοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προβλεφθῶσι, ἀλλὰ καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον οἱοσδήποτε φόβος ἐπαναλήψεώς των ἐκ τῆς ἰδίας αἰτίας εἰς τὴν ὡς ἄνω περιοχήν.

Τὰ ἀνωτέρω ὑπεγράμμισε χθὲς τὴν πρωΐαν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Γεωδυναμικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀστεροσκοπείου, ὁ καθηγητὴς τῆς Σεισμολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀγγ. Γαλανόπουλος. Ἡ συνέντευξις ἐδόθη ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐγερθέντος τελευταίως θορύβου περὶ τὴν αἰτίαν τῶν ἐν λόγῳ σεισμῶν καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν, ἀλλὰ καὶ καθησύχασιν τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ λίμνη τῶν Κρεμαστῶν — κατὰ τὸν κ. Γαλανόπουλον — δὲν προεκάλεσε τὸν σεισμόν, ἀλλ' ἐπέσπευσε τὸν χρόνον ἐκλύσεως τῶν ἐλαστικῶν τάσεων ποὺ εἶχον συγκεντρωθῆ ἀπὸ ὀρογενετικὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἐν λόγῳ περιοχὴν καὶ μετὰ τὴν ἐλαστικὴν ἀνακούφισιν τῶν γεωλογικῶν στρωμάτων οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει ἐκλύσεως νέου καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ ἐκ τῆς παρουσίας τῆς λίμνης.

«Οἱ λαβόντες θέσιν διὰ τὸ ζήτημα — ἐτόνισε ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Γαλανόπουλος — δὲν εἶναι εἰδικοὶ (ὁ εἷς εἶναι ὑδρογεωλόγος καὶ ὁ ἕτερος παλαιοντολόγος) καὶ οὐδεμίαν ἔρευναν ἐδημοσίευσαν ποτὲ περὶ τοῦ φαινομένου τῶν σεισμῶν. Ἀντιθέτως, τὸ Σεισμογραφικὸν Ἰνστιτοῦτον τῶν Ἀθηνῶν ἔχει προβῆ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς σοβαρωτάτας μελέτας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι, σήμερον ἀπολύτως γνωστὴ ἡ σεισμικότης ἑκάστης περιοχῆς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος. Συντόμως μάλιστα τὸ Ἰνστιτοῦτον θὰ ἀποκτήσῃ ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ἠλεκτρονικὸν ἐγκέφαλον διὰ τὰς μετρήσεις τῶν σεισμῶν».

Ἀκολούθως ὁ κ. Γαλανόπουλος ἀνέφερεν ὅτι τὸ βάθος τῶν σεισμῶν

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 11

ΤΟ ΠΕΚΙΝΟΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ ΤΟΝ ΝΚΡΟΥΜΑ

Ὁ τέως Πρόεδρος θὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Νέαν Γουϊνέαν

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 26. (Ἰδιαιτ. ὑπηρ.)

ΤΟ ΠΕΚΙΝΟΝ — τοῦ ὁποίου ὁ κ. Νκρούμα ὑπῆρξεν ὁ πλέον πιστὸς «ὀπαδὸς» εἰς τὴν Ἀφρικὴν — ἐγκαταλείπει ἤδη τὸν ἀνατραπέντα ἡγέτην τῆς Γκάνα.

Ὡς μεταδίδεται ἐκ τῆς κινεζικῆς πρωτευούσης, αἱ ἐφημερίδες καὶ ὁ ραδιοσταθμὸς τοῦ Πεκίνου οὐδὲν ἀνέφερον σήμερον περὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ δρος Νκρούμα. Τοῦτο ἑρμηνεύεται ὑπὸ τῶν παρατηρητῶν ὡς τὸ πρῶτον βῆμα τῆς κυβερνήσεως τοῦ Πεκίνου διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς νέας κυβερνήσεως τῆς Γκάνα.

Ἐξ ἄλλου ἡ φωτογραφία τοῦ Νκρούμα, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναρτηθῆ ἔξωθι τῆς εἰσόδου τῆς πρεσβείας τῆς Γκάνα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὸ Πεκῖνον, ἀφῃρέθη σήμερον. Τὸ προσωπικὸν τῆς πρεσβείας, ἐξέδωσεν ἀνακοινωθὲν διὰ τοῦ ὁποίου ὑποστηρίζει τὸ νέον καθεστὼς τῆς Γκάνα.

Ἐκπρόσωπος τῆς πρεσβείας ἐδήλωσεν:

«Εἰδοποιήθημεν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γκάνα ὅτι νέα κυβέρνησις ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν εἰς Ἄκκρα. Εἴμεθα διπλωμάται καὶ ὀφείλομεν νὰ ὑπακούωμεν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεώς μας».

Θὰ μεταβῇ εἰς Κόνακρυ

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Νκρούμα εἰς τηλεγράφημά του ἐκ Πεκίνου, πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Γουϊνέας κ. Σεκοῦ Τουρὲ τὸν εὐχαριστεῖ διὰ τὴν προσφορὰν φιλοξενίας εἰς τὴν χώραν του καὶ τὸν διαβεβαιώνει ὅτι θὰ εὑρίσκεται συντόμως εἰς τὸ Κόνακρυ (πρωτεύουσαν τῆς Γουϊνέας).

Ὁ δρ Νκρούμα διακηρύσσει εἰς τὸ μήνυμά του ὅτι, τὸ πραξικόπημα τῆς Γκάνα ἀποτελεῖ ἔργον συνωμοσίας τῶν ἰμπεριαλιστῶν, τῶν νεοαποικιστῶν καὶ τῶν Ἀφρικανῶν πρακτόρων των.

Ἀντίστασις

Ὁ ραδιοσταθμὸς τῆς Γκάνα μετέδωσε σήμερον ὅτι συνεχίζεται ἡ ἀντίστασις κατὰ τοῦ κινήματος. Ἡ νέα κυβέρνησις ἀπηύθυνε τελεσίγραφον πρὸς τοὺς ἐλευθέρους σκοπευτάς, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ βάλλουν ἐναντίον ἀστυνομικῶν καὶ στρατιωτῶν ὅπως καταθέσουν τὰ ὅπλα μέχρι τῆς μεσημβρίας.

Οἱ σκοπευταί, ὡς φαίνεται, ἀνήκουν εἰς τὰς δυνάμεις ἀσφαλείας ποὺ εἶχον ἀναλάβει τὴν προστασίαν τοῦ προεδρικοῦ μεγάρου.

Πάντως, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἄκκρα ἐξακολουθεῖ νὰ ἑορτάζῃ εἰς τὰς ὁδοὺς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ δικτάτορος.

Ἡ γραμματεία τοῦ Συνεδρίου τῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων τῆς Γκάνα καὶ ἄλλαι ἐργατικαὶ ὀργανώσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἐργατικὴ ταξιαρχία, τὴν ὁποίαν εἶχε σχηματίσει ὁ ἴδιος ὁ Νκρούμα, ἀπηύθυνε σήμερον συγχαρητήρια πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως, ὑπὸ τὸν ἀντιστράτηγον Ἄνκραχ.

Ἐπίσης, οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπι-

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 11

Φωτογραφία τοῦ τέως Προέδρου Νκρούμα, σχισμένη καὶ πεταγμένη εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων ἔξωθι τοῦ κτιρίου τῆς ὑπάτης ἁρμοστείας τῆς Γκάνα εἰς τὸ Λονδῖνον.

ΕΙΣ ΤΗΝ 3ΗΝ ΣΕΛΙΔΑ

ΑΜΠΕΛ

ὁ δαιμόνιος κατάσκοπος βιογραφεῖται ἀπὸ τὸν δικηγόρον του Ντόνοβαν

ΕΙΣ ΤΗΝ 8ΗΝ ΣΕΛΙΔΑ

ΟΜΙΛΕΙ Η ΜΟΣΧΑ

Ἡ συνέχεια τοῦ διηγήματος ποὺ δικάστηκε καὶ καταδικάστηκε στὴ Μόσχα

ΕΝΑΣ ΤΖΑΙΗΜΣ ΜΠΟΝΤ ΗΛΙΚΙΑΣ 73 ΕΤΩΝ!

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 26. (Ρώυτερ). — Κοσμηματοπώλης, ἡλικίας 73 ἐτῶν, ὁ ὁποῖος ὑπέστη ἐπίθεσιν τριῶν νεαρῶν ληστῶν ποὺ εἰσῆλθον εἰς τὸ κατάστημά του ἐφόνευσε διὰ τοῦ περιστρόφου του τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἐτραυμάτισε τὸν δεύτερον καὶ συνέλαβε τὸν τρίτον.

Ὁ κοσμηματοπώλης, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Ἔντουαρντ Σρουμπίνο, ἐδήλωσεν εἰς τὴν ἀστυνομίαν μετὰ τὸ ἐπεισόδιον, ὅτι ἐπρόλαβε καὶ ἔσυρε πρῶτος τὸ περίστροφόν του ἀπὸ τὴν τσέπην του, προτοῦ οἱ κακοποιοὶ χρησιμοποιήσουν τὰ ἰδικά των.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ

ΕΜΠΡΑΚΤΟΝ ἀπάντησιν εἰς ἐκείνους, ποὺ εἶχον ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐμφανίσουν τὴν σημερινὴν κυβέρνησιν ὡς δεσμίαν τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τῶν ἰσχυρῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων, ἀποτελεῖ ἡ ἀπόφασις τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ νὰ διατάξῃ, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν ἔλεγχον τῶν μεγάλων τραπεζικῶν πιστώσεων. Ἀκόμη καὶ ὁ αὐτοπροβαλλόμενος ὡς «κεντροαριστερὸς» κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου δὲν εἶχε διανοηθῆ νὰ εἰσηγηθῆ ἀνάλογον μέτρον. Καὶ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡ κυβέρνησις τῶν ἀποκαλουμένων «ἀποστατῶν» διὰ νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἔλεγχον αἱ μεγάλαι πιστώσεις, νὰ τερματισθῇ ἡ ὑφισταμένη μόνιμος ἀνωμαλία τοῦ πιστοδοτικοῦ μηχανισμοῦ καὶ νὰ διασφαλισθῇ, ὅτι θὰ διατίθενται μόνον εἰς παραγωγικὰς χρηματοδοτήσεις τὰ διαθέσιμα κεφάλαια.

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ τοῦ κ. Παπανδρέου, διὰ τῆς ὁποίας ἐγκαταλείπει τὰς ἐπιφυλάξεις του διὰ τὴν ἁπλῆν ἀναλογικήν, δικαιώνει πλήρως τὴν στήλην αὐτήν, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε νὰ ὑποστηρίζῃ, ὅτι εἶναι ἐξ ἀντικειμένου τόσον ἰσχυρὰ ἡ ἀνάγκη ἐπαναφορᾶς τῆς ἁπλῆς ἀναλογικῆς, ὥστε ὅλα τὰ κόμματα θὰ ὑπεχρεοῦντο, τελικῶς, νὰ τὴν ἀποδεχθοῦν. Ἀλλ' ὤφειλον νὰ εἶχον ἀναγνωρίσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, χωρὶς τοὺς δισταγμοὺς καὶ τὰς διακυμάνσεις, ποὺ δὲν συνετέλεσαν, ἀσφαλῶς, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κύρους των. Ὀρθὴ εἶναι, ἐξ ἄλλου, ἡ προτεινομένη ἀπὸ τὸν κ. Παπανδρέου τροπολογία, διὰ τῆς ὁποίας εἰς τὴν β' κατανομὴν τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν θὰ μετέχουν μόνον τὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν καταρτίσῃ *συνδυασμοὺς* εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν. Καὶ πρέπει νὰ ἀναμένεται, ὅτι θὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Βουλήν.

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΝ θὰ ἦτο νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἀνάθεσις τῆς συγγραφῆς τῶν σχολικῶν βιβλίων εἰς ἐκπαιδευτικοὺς τῆς ἐκλογῆς τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου, ἄνευ προκηρύξεως διαγωνισμοῦ, ὅπως ἐκ τοῦ νόμου προβλέπεται. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως ἐδικαιολόγει τὴν παρατυπίαν αὐτὴν ἡ σπουδὴ νὰ ἐφοδιασθοῦν οἱ μαθηταὶ μὲ νέα βιβλία. Τώρα, θὰ ἦτο ἀσυγχώρητος ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἡ ἐπανάληψίς της, ἰδίως μετὰ τὰς περιπετείας, τὰς ὁποίας ἐστοίχισε. Καὶ ἐπεβάλλετο νὰ εἶχεν ἤδη προκηρυχθῆ διαγωνισμός, ὥστε νὰ δοθῇ ἡ ἀπαιτουμένη ἄνεσις χρόνου καὶ διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν νέων διδακτικῶν βιβλίων καὶ διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν καταλληλοτέρων μεταξύ των.

ΜΕΤΕΘΕΣΕ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὴν δεξιὰν ὁ τύπος τοῦ Συγκροτήματος, κατόπιν τῆς ἀποτυχίας τοῦ Κεντροαριστεροῦ «σεισμοῦ» τῆς 16ης Φεβρουαρίου, καὶ προαγγέλλει τὴν ἐπίδοσιν «τελεσιγράφου» ἀπὸ τὴν ΕΡΕ καὶ τοὺς Προοδευτικοὺς πρὸς τὴν κυβέρνησιν. Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν προσεισμικὴν μυθογραφίαν εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς ἀπογοητεύσεώς του. Ἀλλὰ δύναται νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι θέμα «τελεσιγράφου» δὲν ὑφίσταται. Ἡ κυβέρνησις ἀκολουθεῖ τὴν ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου πολιτικήν. Καὶ θὰ παραμείνῃ ἀμετακίνητος εἰς αὐτήν.

ΒΕΒΑΙΟΝ εἶναι, ὅτι θὰ συντελέσῃ ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν μείωσιν τῶν τροχαίων ἀτυχημάτων ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν τουριστικῶν, ὑπεραστικῶν καὶ φορτηγῶν αὐτοκινήτων μὲ ταχογράφους, ὥστε νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ παραβιάζουν ἀτιμωρητὶ οἱ ὁδηγοὶ των τὰ καθωρισμένα ὅρια ταχύτητος. Εἶναι δὲ ἀκατανόητον διατί ἐξακολουθεῖ νὰ καθυστερῇ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως, ἡ ὁποία εἶχε ληφθῆ ἐπὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ κ. Ἀλλαμανῆ. Καὶ θὰ ἦτο ἀπαράδεκτον νὰ δοθῇ νέα παράτασις τῆς προθεσμίας τοποθετήσεως τῶν ταχογράφων, ὅπως ἀνεκοινώθη ὅτι μελετᾶται νὰ γίνῃ.

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Φροϋδικά

Ο ΦΡΟΫΝΤ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΤΟΥ κ. ΠΑΝΟΥ ΚΑΡΑΒΙΑ

Τὸ φαινόμενο τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας μὲ τὰ δύσκολα προβλήματα ποὺ κινεῖ, πολὺ βασάνισε τὸν Φρόϋντ, καὶ σὰν ἐπιστήμονα, ἐρευνητὴ τοῦ βάθους τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ σὰν ἄνθρωπο μ' εὐρύτατη κουλτούρα κι' αἰσθητικὴ ἀγωγὴ καὶ μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη γιὰ τὶς πλαστικὲς τέχνες καὶ γιὰ τὴ λογοτεχνία. Εἶναι γνωστό, πὼς ἀπὸ τὰ μεγάλα ἔργα τῆς τέχνης καὶ τῆς λογοτεχνίας ἄντλησε πολύτιμη γνώση καὶ παράδειγμα καὶ περιπτώσεις ποὺ φωτίζουν καὶ στηρίζουν τὰ ἐπιστημονικά του συμπεράσματα καὶ τὶς θεωρίες του γύρω ἀπὸ τὴν ψυχανάλυση. Οἱ παρατηρήσεις του γιὰ τὰ ἐσωτερικὰ κίνητρα τῆς καλλιτεχνικῆς ἔκφρασης, γιὰ τὴ σημασία τοῦ οἰδιπόδειου πλέγματος καὶ τῶν ἀπωθημένων ἐπιθυμιῶν, γιὰ τὴ διαδικασία τῆς ἐξιδανίκευσης, εἶναι ἐπίσης γνωστὲς κ' ἔχουν διατυπωθῆ στὰ βασικὰ ἔργα του, στὰ δοκίμιά του ἀπάνω σὲ θέματα τῆς ψυχανάλυσης, καὶ σὲ εἰδικὰ μελετήματα, καθὼς εἶναι ἡ μονογραφία του γιὰ τὸν Λεονάρντο ντὰ Βίντσι (μολονότι στὴν τελευταίαν αὐτήν, δὲν ἔδινε ὁ Φρόϋντ ἀποφασιστική, ἐπιστημονικὴ σημασία, ὅπως συνήθως πιστεύεται. Σὲ γράμμα του στὸν ζωγράφο Χέρμαν Στρούκ, στὶς 7 τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1914, τὴν χαρακτήριζε σὰν «ἔργο μισὸ - μυθιστορικῆς φαντασίας» καὶ ἔκανε τὴ σύσταση: «Δὲν θέλω νὰ κρίνετε τὴ βεβαιότητα τῶν συμπερασμάτων μας (τῆς ψυχανάλυσης σὰν ἐπιστήμης) ἀπὸ αὐτὸ τὸ δεῖγμα».

Ἀγνοούσαμε ὅμως ἕως πρόσφατα τὶς αἰσθητικὲς ἀπόψεις καὶ τὶς προσωπικὲς γνῶμες τοῦ Φρόϋντ ἀπάνω στὴν τέχνη γενικά, καὶ εἰδικώτερα γιὰ τὴν τέχνη τοῦ καιροῦ μας. Τὸ κενὸ αὐτὸ πληρώθηκε μὲ τὴ δημοσίευση, τὸ 1960, τῆς προσωπικῆς ἀλληλογραφίας τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς ψυχανάλυσης, ποὺ καλύπτει τὴ μακρὰ περίοδο ἀπὸ τὸ 1873 ὡς τὸ 1939, τὴ χρονιὰ τοῦ θανάτου του στὴ Λόντρα. Τώρα, ὁ καθηγητὴς E. H. Gombrich, τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, σ' ἕνα ἀξιοσημείωτο δοκίμιό του στὸ ἀγγλικὸ περιοδικὸ «Ἐνκάουντερ», συγκεντρώνει καὶ μελετᾷ εἰδικὰ τὰ γράμματα τοῦ Φρόϋντ ποὺ ἀναφέρουνται στὴν τέχνη καί, μαζὶ μ' ἄλλα στοιχεῖα, συνθέτει τὶς αἰσθητικὲς ἰδέες καὶ ἀναλύει τὶς ἀπόψεις τοῦ μεγάλου Βιεννέζου γύρω ἀπὸ τὴν τέχνη.

Ὅ,τι προκαλεῖ βαθύτερην ἐντύπωση, στὸ διάβασμα τοῦ μελετήματος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποσπασμάτων ἀπὸ ἐπιστολὲς ποὺ παραθέτει ὁ Γκόμπριτς, εἶναι ἡ διαπίστωση πὼς ὁ μεγάλος ἐπιστήμονας ποὺ ἔφερε μιὰ ἐπανάσταση στὴν ἔρευνα τῆς ψυχῆς κ' ἐγκαινίασε μιὰ νέα ἐποχὴ μὲ τὴν ψυχαναλυτικὴ ἑρμηνεία τοῦ καλλιτεχνικοῦ φαινομένου στὴν ἰδιωτική του ζωὴ φαινόταν νὰ ἔχῃ συντηρητικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν τέχνη. Ὁ Φρόϋντ πῆρε ἐπικριτικὴ καὶ ἀρνητικὴ στάση ἀντίκρυ στὸ μεγάλο καλλιτεχνικὸ κίνημα τοῦ ἐξπρεσιονισμοῦ. καὶ ἀργότερα ἀρνήθηκε καὶ τὸν *συρρεαλισμὸ* μολονότι οἱ συρρεαλιστὲς ὥριζαν τὴν διαδικασία τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας ἀπάνω στὰ χνάρια τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας. Τὸ πιὸ περίεργο ὅμως εἶναι, πὼς τὴν ἀντίθεσή του αὐτὴν τὴν ἀναθεώρησεν ὁ Φρόϋντ, σὲ βαθὺ γῆρας, τὸ 1938, ἕνα χρόνο πρὶν ἀπὸ τὰ θάνατό του...

Ὁ Φρόϋντ εἶχεν ἄμεση καὶ στέρεη γνώση τῆς τέχνης, καὶ ἀπὸ τὰ νειάτα του ἦταν τακτικός, θάλεγα συστηματικός, ἐπισκέπτης τῶν μουσείων τῆς Εὐρώπης. Δὲν εἶναι πολὺ γνωστό, πὼς τὸ 1904, στὰ ὥριμα χρόνια του —ἦταν τότε ἡλικίας 48 ἐτῶν— ὁ Φρόϋντ ἦλθε στὴν Ἀθήνα, ἀνέβηκε στὸν Παρθενῶνα. Ἔτσι, ὁ Φρόϋντ πρέπει νὰ προστεθῇ στὴ σειρὰ τῶν μεγάλων ἐπισκεπτῶν — ποὺ ἦταν τόσο σπάνιοι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη— ὅπως ἦταν, παλαιότερα, ὁ Ρενάν, καὶ περίπου τὸν ἴδιο καιρό, ὁ Μωρὶς Μπαρρὲς καὶ λίγο ἀργότερα, ὁ Ντ' Ἀννούντσιο. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Φρόϋντ νὰ ἔλθῃ στὴν Ἑλλάδα —στὰ χρόνια ἐκεῖνα τῆς πιὸ ἐντατικῆς ἐπιστημονικῆς του δραστηριότητας στὴ Βιέννη, κι' ὅταν ἕνα ταξίδι στὴ χώρα μας ἦταν μιὰ μακρινὴ περιπέτεια— δείχνει τὴν ἀγάπη του, τὸ πάθος του γιὰ τὴν τέχνη καὶ γιὰ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμό. Ἀργότερα, σὲ γράμμα του στὸν Ρομαὶν Ρολλάν, ὁ Φρόϋντ ἔλεγε πὼς τέτοια ἦταν ἡ συγκίνησή του στὴν *Ἀθήνα*, *ὥστε δὲ μποροῦσε νὰ πιστέψῃ πὼς πατοῦσε «τὸ ἱερὸ ἔδαφος»*. Καὶ εἴκοσι χρόνια μετὰ τὸ ταξίδι ἐκεῖνο, καθὼς ἀφηγεῖται ὁ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 10

Ο ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ

Η ΒΟΡΕΙΝΗ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Τὸ Πόρτο, ἡ Μπράγκα, τὸ Γκιμεράες

ΤΟΥ κ. Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΑΡΧΑΙΟΜΑΘΕΙΑ καὶ ἡ κλασσικολατρεία, ποὺ ὑπογράμμισα στὸ προηγούμενο ἄρθρο μου, εἶναι ἕνα χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν καλλιεργημένων ὁμάδων τῆς Πορτογαλίας, ἀληθινὰ ἀξιομνημόνευτο, σὰν τύχη καὶ τὸ συναντήσουμε καὶ σὲ μιὰ πολιτεία καθαρὰ βιομηχανική, καθὼς εἶναι τὸ Πόρτο. Γενικώτερα, ἄλλωστε, εἶναι γεγονὸς ὅτι ὁ τεχνολογικὸς πολιτισμὸς τοῦ καιροῦ μας, ὅσα βήματα, καὶ ἀξιοσημείωτα, καὶ ἂν ἐπραγματοποίησε, δὲν ἔχει ἀκόμη κατακτήσει τὴν Πορτογαλία, καθὼς δὲν ἔχει κατακτήσει καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι ἐπιζῇ παντοῦ, ἀλλοῦ περισσότερο, ἀλλοῦ λιγώτερο, τὸ «ἀρχαῖον ἦθος» καὶ ὁ ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὸ σύγχρονο πάταγο ἔχει συχνὰ τὴν εὐκαιρία ἐκεῖ νὰ ζήσῃ μερικὲς παρενθέσεις ποὺ ἀνακουφίζουν καὶ εὐγενίζουν. Γιὰ τοῦτο θυμοῦμαι πάντα μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση τὸν πρόωρα χαμένο φίλο, τὸν ἄλλοτε πρέσβυ μας στὴ Λισσαβῶνα Γεώργιο Καψαμπέλη καὶ τὴν εὐγενικὴ καὶ βαθύτατα καλλιεργημένη κυρία Ποθούλα Γ. Καψαμπέλη, ποὺ ὄχι μόνο ἀγάπησαν ἀληθινὰ τὸ μεταφρασμένο στὰ πορτογαλικὰ βιβλίο *μου*, ὄχι *μόνο* προσπάθησαν νὰ κάμουν τὸ καλύτερο, ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ μετάφραση, ἀλλὰ καὶ ὀνειροπόλησαν τὸ ταξίδι μου τοῦτο καὶ θερμὰ μὲ παρακίνησαν νὰ περιηγηθῶ καὶ περιοχές, ποὺ δὲν βρίσκονται μέσα στὰ τυπικὰ δρομολόγια, καθὼς ἡ βορεινὴ Πορτογαλία. Τοὺς θυμήθηκα πολλὲς φορὲς ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ μάλιστα σὰν βρέθηκα σιμὰ στὸν πρόξενο τοῦ τόπου μας στὸ Πόρτο, ἕνα ἀληθινὸ εὐπατρίδη, τὸν κόμιτα Ρίμπα ντ' Ἄβε, ποὺ ἔχει διακοσμήσει τὸν ἔξοχο κῆπο τοῦ μεγάρου του μὲ ἀντίγλυφα ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων. Ἡ κυρία Ποθούλα Γ. Καψαμπέλη μοῦ εἶχε μιλήσει μὲ πολλὴ θέρμη γιὰ τὸ σπίτι αὐτὸ ποὺ εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἑλληνικὴ ἑστία στὰ βορεινὰ τῆς Πορτογαλίας.

Ἡ περιήγηση τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς θάλασσας στὸν πηγαιμό, ἀπὸ τὰ μεσόγεια στὸ γυρισμό, δυνάμωσε μέσα μου τὴν ἐντύπωση μιᾶς καθησυχαστικῆς ὁμορφιᾶς. Ἦταν κι' ὁ χειμώνας κ' ἡ ἐρημιά. Ὁ Ἀτλαντικὸς θολός, μετριοπαθής, ξετύλιγε μὲ σιγαλὸ ρυθμὸ τοὺς φαρδιούς του κυματισμούς. Ἀσημόχροιζα σύννεφα φιλτράριζαν τὸ φῶς τοῦ ἥλιου. Κατὰ διαστήματα, διακριτικὴ βροχὴ μᾶς παρακολουθοῦσε. Οἱ ἀπέραντες ἀμμουδιὲς ἦταν γυμνὲς ἀπὸ γυμνοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μοναξιὰ ἦταν περίπου ἀπόλυτη. Ὑποβλητικὴ σιωπὴ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΙΔΑ 11